

ČEŠI SLÁBI VE VÍŘE

Zdeněk R. Nešpor: *Příliš slábi ve víře. Česká ne/religiozita v evropském kontextu*. Praha: Kalich, 2010.

Pozoruhodná studie Zdeňka R. Nešpora nabízí pohled sociologa a historika na specifické rysy českého vztahu k náboženství a k církvím, zasazený do širších souvislostí postupných proměn funkce, významu a role náboženství a religiozity ve světovém a evropském měřítku.

Nešporova perspektiva je jedinečná také tím, že kombinuje empirické výsledky sociologických šetření s obecnějšími hledisky z oboru dějin české a evropské kultury. Jeho práce klade - podobně jako mnoho jiných studií - otázku po příčinách typicky českého přístupu k církvím a náboženství, ale na rozdíl od mnoha jiných počinů na tomto poli se Nešporova studie vyhýbá ideologizujícím zkratům, intuitivním dojmologiím a tendenčním (des)interpretacím, patřícím spíše do kategorie „sporu o smysl českých dějin“. Nešpor totiž na rozdíl od některých jiných spíše teoreticky orientovaných badatelů důsledně staví na tvrdých datech empirických výzkumů a průzkumů.

V úvodní kapitole uvádí základní souřadnice rozpravy o příčinách a povaze evropské sekularizace, v následujícím oddíle se zabývá otázkou kořenů české nenáboženskosti, dále se věnuje vlivu komunistického režimu na vztahy české společnosti k církvím a náboženství, následující kapitola věnuje trendům a charakteristikám českého vztahu k religiozitě v posledních dvaceti letech, tedy po pádu komunistické totality, krátkou kapitolu věnuje také religiozitě přicházející v posledních desetiletích spolu s imigranty ze zahraničí a v závěrečné kapitole vyslovuje několik obecnějších úvah nad morfologií českého vztahu k náboženství.

Nešporův styl a jeho argumentace jsou střízlivé a věcné, bez škodolibosti ukazuje neoprávněnost a zkreslenost mnoha oblíbených diagnóz typicky českého vztahu k religiozitě, a to jak na straně teologizujících interpretací „duchovních dějin českého národa“, tak na straně poněkud příliš sebevědomých stoupců teorie sekularizace a jejího „úspěšného tažení“ v české kotlině. Nešporova studie velkoryse a bez jedovatostí boří celou řadu mýtů a stereotypů, a zároveň nenahrazuje předešlé „teorie všeho“ vlastním exemplářem, což je sym-

patické. Spolu s vynikající Václavíkovou prací *Náboženství a moderní česká společnost* je Nešporova knížka podle mého soudu dalším překvapivě čtivým a nesmírně užitečným, stručným a přitom neobyčejně hutným průvodcem krajinou českého vztahu k náboženství. Práce má 214 stran, je opatřena rejstříkem a seznamem literatury. ■

Pavel Hošek

